

jak leváci skutečně píší?

aneb

jak se individualizací přístupu odlišuje způsob a výsledek psaní

Jak leváci skutečně píší?

název školy: Střední škola pedagogická, hotelnictví a služeb,
Komenského 3, Litoměřice

autor: Mgr. Ivo Vodička

anotace: výukový materiál navazuje na vysvětlení metodiky psaní leváků (viz Zásady správného psaní - č. 11; Metoda horního psaní leváků - č. 7) a ukazuje konkrétní příklady psaní středoškoláků leváků

klíčová slova: metodika psaní leváků, špetkový úchop v MŠ, podmínky psaní, zdravé psaní

cílová skupina: žáci středních pedagogických škol, učitelky mateřských a základních škol

- ▶ **Malý levák a počátky psaní v MŠ**
 - ▶ **Zásady správného psaní**
- ▶ **Co ovlivňuje nesprávné psaní**
 - ▶ **Jak leváci skutečně píší?**

Počátky psaní se vytvářejí už v MŠ

- ▶ některé dnešní děti si samovolně osvojí psaní už před nástupem do základní školy – píší ale většinou tzv. hůlkovým písmem s četnými chybami
- ▶ učitelka MŠ musí položit základy zdravého psaní včetně správného špetkového úchopu, zlozvyky se často nedají na počátku výuky psaní v 1. třídě změnit
- ▶ základem pro vytvoření správného úchopu bývá už dřívější držení pastelky nebo fixu při kreslení
- ▶ ▶ ▶ dítě by si mělo vyzkoušet a osvojit si základní zkušenosti s obvyklým kreslicím a psacím náčiním ještě v MŠ

Je potřeba vědět, že:

- ▶ nepoužití jedné, někdy i více nesprávných při psaní neznámá, že výsledek psaní se musí nutně od psacího vzoru
- ▶ nedostatky jsou ale kompenzovány větší námahou při psaní, únavou a obtížemi s psaním dlouhých textů
- ▶ školní výuka směřuje k položení společných základů psaní, ale z různých důvodů se písmo i způsob psaní z různých důvodů individualizuje
- ▶ k záměrné individualizaci písma dochází u děvčat dříve než u chlapců v období dospívání, ale ne u všech dětí stejnou měrou - učitelé zaznamenávají zájem o přetváření písma a experimenty s vlastním písmem na počátku 2. stupně ZŠ
- ▶ ▶ ▶ grafologové a volnomyšlenkáři jásají - učitelé to prožívají těžce jako svou zmařenou práci

Psaní je složitý proces, do něhož se promítá:

- ▶ úchop psacího prostředku
- ▶ pozice ruky a sešitu
- ▶ sezení u stolu
- ▶ kvalita psacích prostředků
- ▶ kvalita osvětlení
- ▶ ▶ ▶ a další okolnosti, jako jsou věk a motivace žáka, zdraví, lateralita, úroveň grafomotorických dovedností a zkušeností, momentální zdravotní stav, metodický postup výuky čtení a psaní, rušivé vlivy ve třídě pocházející od ostatních žáků, hluk z ulice, školní hlášení...

Co ovlivňuje nesprávný výsledek levákového psaní?

- ▶ nesprávný úchop a zvolená metoda psaní - snazší a efektivnější metodou psaní leváků je **metoda horního psaní**
- ▶ **nesprávná volba psacího prostředku vzhledem k potřebám a účelu psaní**
- ▶ zejména v současné době nejrozšířenější psací prostředky, kuličkové tužky, jsou velmi nekvalitní (reklamní předměty, slabé, silné, nevyvážené)
- ▶ **nesprávné pootočení papíru kolmo nebo doprava**
- ▶ **modelace nehtů** - neumožňuje správné držení, protože nutí „prolomit“ poslední článek prstu, ale psací prostředek mezi nehty při přitlaku klouže
- ▶ ▶ ▶ **nepořádek, až chaos na lavici; školní lavice jsou dnes málo hluboké vzhledem k používání mnoha učebnic a sešitů formátu A4, které po rozložení vytvoří formát A3 hned nadvakrát**

Osvětlení pracovní plochy

- ▶ nejkvalitnější je rozptýlené běžné denní světlo
- ▶ leváci jsou v přirozené nevýhodě, protože si levou rukou stíní světlo dopadající zleva, protože tak je obvykle školní třída koncipována
- ▶ pro umělé osvětlení je doporučeno 500 luxů
- ▶ ▶ ▶ levákovi umístíme zdroje světla, pokud je to možné, tak, aby světlo dopadalo do písma zprava

Jak píší leváci?

na následujících fotografiích jsou
zachyceni středoškoláci leváci
při psaní písemných testů

Nesprávné držení psacího prostředku - horní levák: pěstičkový úchop způsobený použitím kuličkové tužky a modelací nehtů; příliš velký sklon papíru doleva se projeví větším náklonem písma vpravo.¹⁰

Mírně pěstičkový úchop; jinak je uspořádání pracoviště horního leváka správné; velký náklon papíru doleva vede k většímu sklonu písma doprava.

Tato fotografie ukazuje, jak si asi horní levák vidí do právě psaného do písma.

Zde příliš nízký úchop kuličkové tužky u horního leváka.

Nesprávné držení psacího prostředku: pěstičkový úchop, vodorovně orientovaný papír vede ke kolmému písmu; běžná pozice horního leváka.

Horní levák při běžném uspořádání pracoviště i psaní.

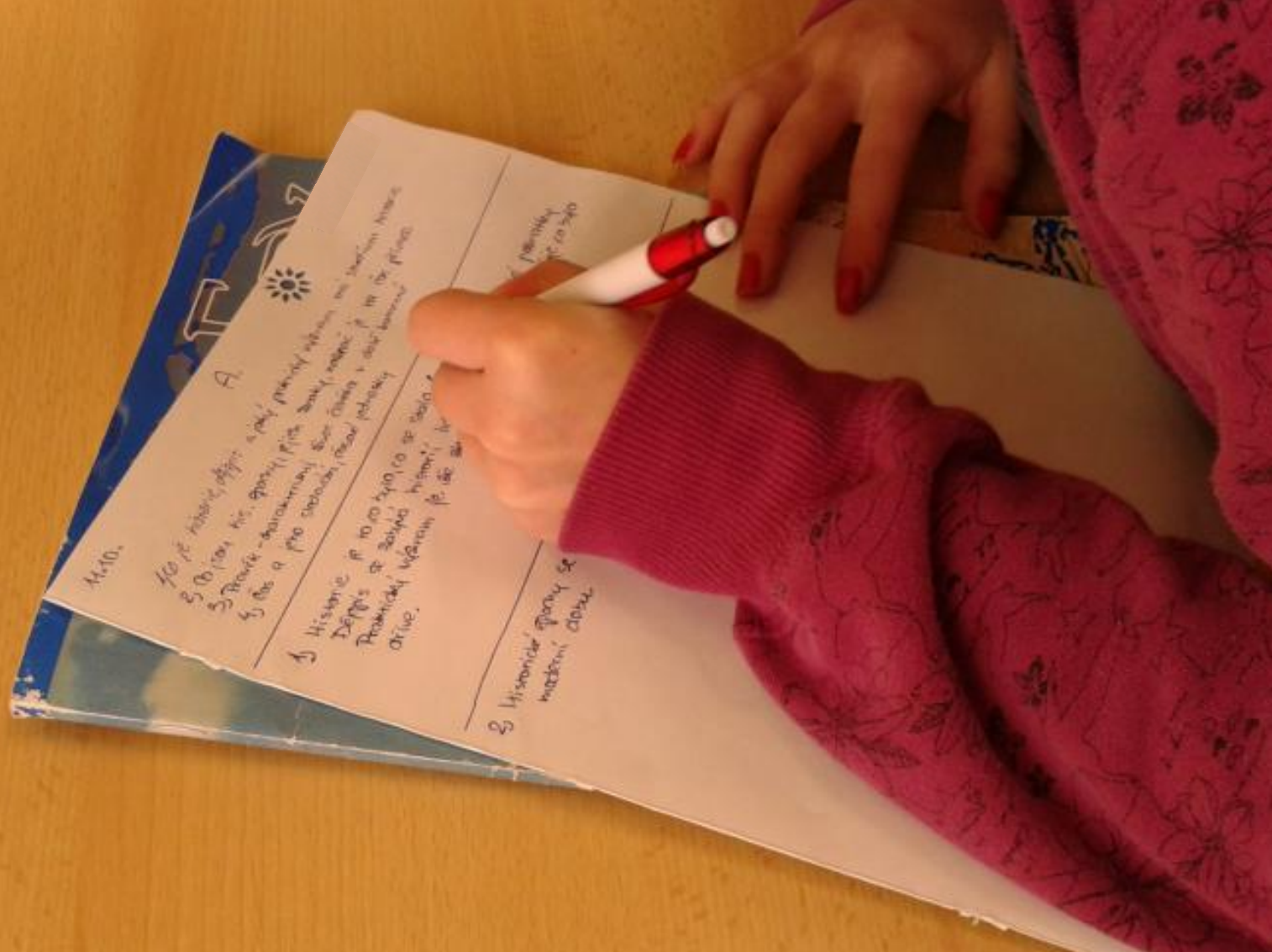

Nesprávné držení psacího prostředku zřejmě vynucené modelovými nehty.

Nesprávné držení psacího prostředku: pěstičkový úchop, vodorovně umístěný papír vede ke kolmému písmu; chaos na pracovišti.

Jeden z mála viditelných dolních leváků – kompenzace nepřirozených pohybů předloktí a ruky se projeví jako rozkolísané kolmé, až vlevo přepadávající písmo.

Pěstičkový úchop – palec překrývá psací prostředek.

Pěstičkový úchop – palec překrývá psací prostředek.

Pěstíčkový úchop – palec překrývá psací prostředek. Kuličková tužka v kolmém uchopení přináší kolmé písmo. Psaní skriptem – nápodobou tištěného písma.

Takto si horní levák vidí do písma.

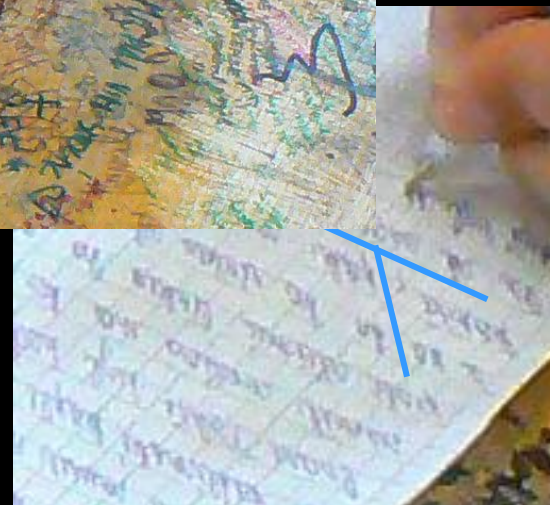
Pěstičkový úchop – palec překrývá kuličkovou tužku, která je držena kolmo.

Dolní levák s převráceným písmem, výrazné pootočení papíru umožňuje pracovat kyvným pohybem ze zápěstí - výsledkem je převrácený sklon písma.

Dolní levák s převráceným písmem.

Dolní levák s převráceným písmem a jeho zápěstí ohnuté mírně vzad.

Levák s horním psaním a úhledným rukopisem s téměř správným úchopem; zvláštností je velmi výrazné natočení papíru směrem doleva.

Dolní levák v typické pozici a s rukou stočenou v zápěstí směrem od sebe – uspořádání pomůcek na lavici komplikuje sezení s pravákem.

Dolní levák s převráceným písmem a jeho zápěstí ohnuté mírně vzad, které většinou přináší kolmé nebo opačně převrácené písmo.

Horní levák - při natočení papíru vlevo písmo ubíhá písmo v běžném sklonu.

Horní levák - při natočení papíru kolmo je písmo převážně kolmé.

Horní levák - kuličková tužka nespočívá v úžlabí mezi palcem a ukazovákem a dostává se do převrácené pozice.

Horní levák - ještě jednou tentýž levák z jiného pohledu.

Spíše výjimečná situace – dva leváci v jedné lavici.

Použitá literatura a informační zdroje:

1. Vodička, Ivo: Nechte leváky drápat, Portál, Praha, 2008
2. Vlastní fotografie
3. Osvětlení, snímek č. 8: <http://www.jak-spravne-psat.cz/cs/Psani-krok-za-krokem/Spravne-osvetleni>

Vodička, Ivo: Nechte leváky drápat, Portál, Praha, 2008

Objasňuje podstatu grafomotoriky levorukého psaní, popisuje základní přístupy leváků k psaní a nově zdůvodňuje nejvýhodnější způsob psaní pro leváky a používání pomůcek pro leváky doma, v mateřské a základní škole.

Učitelům, rodičům a samotným levákům poskytuje praktické rady o psacích a kreslicích prostředcích pro leváky a o jejich použití doma a v mateřské a základní škole. Na základě rozboru písma ve vztahu tahu a tlaku při psaní vysvětluje, proč většina leváků píše jinak, než je doporučeno školní metodikou. Obsahuje vyobrazení způsobů psaní leváků, ukázky rukopisů a fotografie.

Střední škola pedagogická, hotelnictví a služeb, Komenského 3, Litoměřice

ivo.vodicka@seznam.cz
www.levactvi.cz